

Majetkové pomery popradských mešťanov v 18. storočí

Property rates of Poprad's townsmen in the 18th century

Luboš Janaček

ABSTRAKT

Cieľom predloženého príspevku je poukázať na možnosti využitia testamentov a pozostalostných inventárov pri výskume dejín každodennosti východoslovenského mesta Poprad v 18. storočí. Práve tieto pramene sú totiž jedinečným zdrojom informácií nielen k poznaniu bytovej a materiálnej kultúry miestneho meštianskeho obyvateľstva, ale aj historickej topografie, genealógie, archontológie či sfragistiky. Osobitne sa v rámci príspevku zameriavame na majetkové pomery najvýznamnejších popradských mešťanov. Okrem ich hnutelného a nehnuteľného majetku (domy, domáce zariadenie) si bližšie všímame predovšetkým existenciu meštianskych knižníc, spôsob vtedajšieho odievania a veľkosť jednotlivých hospodárskych dvorov. Zámerom však nie je vytvoriť iba vecný súpis majetku, ktorým títo mešťania disponovali, ale tiež priblížiť ich širšie rodinné vzťahy a väzby na ostatných obyvateľov mesta.

ABSTRACT

The aim of the presented contribution is to point out the possibilities of using testaments and residual inventories in research into history of everyday life of East Slovak city of Poprad in 18th century. These historical sources are precisely that, what are a unique fountainhead of information, not only on the housing and material culture of the local urban population, but also on the historical topography, genealogy, archontology and sphragistics. As part of our contribution, we are focusing specifically on the property situation of the most important urban residents in Poprad. In addition to their movable and immovable property (houses, home furnishings), we note in particular the existence of local libraries, the way in which they were dressed at the time and the size of the various farm buildings. However, the intention is not only to create a factual inventory of the assets held by these townsmen, but also to bring their broader family relationships and ties to the rest of the city inhabitants.

KLÚČOVÉ SLOVÁ

Poprad; pozostalostné inventáre; testamenty; dejiny každodennosti

KEYWORDS

Poprad; residual inventories; testaments; history of everyday life

■ Mesto Poprad je v súčasnosti právom považované za hospodárske centrum Spiša. Až do vybudovania košicko-bohumínskej železnice koncom 19. storočia však v rámci lokálneho päťmestia (Spišská Sobotka, Poprad, Veľká, Matejovce a Stráže pod Tatrami) zostávalo skôr na periférii záujmu pred ekonomicky rozvinutejšou Spišskou Sobotou.¹ V rokoch 1412–1772 tvoril Poprad súčasť zálohu,² ktorý bol odstúpený Poľskému kráľovstvu výmenou za 37 000 kôp českých strieborných grošov. Zrejme ani jednej zo zúčastnených strán – Žigmundovi Luxemburskému (Uhorsko) a Vladislavovi II. (Poľsko) – vtedy nenapadlo, žeby doba tohto zálohu mohla pretrvať až 360 rokov.³ Formálne patrili zálohované mestá a obce naďalej Uhorskému kráľovstvu, príjmy z nich však plynuli výlučne poľskej pokladnici.⁴ Bolo teda v jej najlepšom záujme, aby záloh hospodársky prosperoval. Okrem garancie pôvodných uhorských práv a privilégií mu preto poľská koruna postupne udeľovala rôzne ďalšie výsady, z ktorých najvýznamnejším bolo právo slobodného obchodu.⁵ Poľskí panovníci ponechali zálohovaným mestám tiež pôvodnú spoločnú samosprávu a vytvorili Provinciu 13 spišských

1 Chalupecký, Ivan: Poprad v dejinách Spiša. Z minulosti Spiša 14, 2006, s. 7–14.

2 Súčasťou zálohu bolo 13 výsadných spišských miest: Spišská Nová Ves, Spišské Podhradie, Spišské Vlachy, Lubica, Vrbov, Spišská Belá, Ruskinovce, Tvarožná, Poprad, Spišská Sobotka, Matejovce, Veľká, Stráže pod Tatrami. Okrem týchto miest sa do zálohu dostal aj hrad Lubovňa, Podolínecka pevnosť, mestá Stará Lubovňa, Podolíneček a Hniezdne, ako aj dediny patriace pod Lubovniansko-podolínske domínium: Hraničné, Chmeľnica, Jakubany, Jarabina, Káče, Kamienka, Kremná, Krendželovka, Litmanová, Medzibrodie, Mníšek nad Popradom, Nová Lubovňa, Pilhov, Podsadok, Veľký Sulín, Závodie, Nižné a Vyšné Ružbachy. Števík, Miroslav: Prehľad vývinu osídlenia a verejnej správy stredovekého Spiša. In: Sandecko-spišské zošity 2 [online]. Stará Lubovňa 2007. s. 27. Dostupné z <http://www.hradlubovna.sk/wp-content/uploads/2016/02/zeszyty-spiiskie-t-2_ok.pdf> [7. 3. 2023].

3 Suchý, Michal: Spišské mestá v poľskom zálohu. In: Marsina, Richard (ed.): Spišské mestá v stredoveku. Košice 1974, s. 73.

4 Žarnovský, Peter: Problematika vplyvov a diferentného prístupu v rámci územia spišského zálohu. *Historica Carpatica* 46, 2016, s. 7–16.

5 Vojtas, Jozef: Z minulosti Lubice. In: Chalupecký, Ivan (ed.): Z minulosti Lubice. Zborník k 725. výročiu získania mestských práv. Lubica 1996, s. 33.

Obr. č. 1 Portrét popradského medikováča, kostolníka a richtára Adama Františka Bösza ml.
(Múzeum Spiša v Spišskej Novej Vsi)

miest, na čele ktorej stál volený spišský gróf („*comes Provinciae XIII oppidorum Scepusiensium*“).⁶

V priebehu 18. storočia sa kládol neustále vyšší dôraz na špecializáciu a diferenciáciu jednotlivých úsekov mestskej samosprávy, v dôsledku čoho sa pôvodné kompetencie richtára a mestskej rady prerozdělili medzi viacerých jednotlivcov.⁷ Na odovzdanie rodinných dedičstiev dohliadali v Poprade dvaja sirotníci („*Waisenherrn, Waisenväter*“). Jeden z nich bol volený spomedzi mestskej rady, druhý naopak spomedzi členov mestskej obce.⁸ Ich kontrole podliehalo takisto dedičstvo polosirôt, avšak vždy v súčinnosti s matkou alebo otcom, ktorí v dobe ich neplnoletosti zväčša spravovali tento majetok. Sirotníci mali zisťovať, či nedochádza k nehospodárnemu narábaniu s týmto majetkom alebo inej forme nezákonného scudzenia. Dedičský majetok (polo)sirôt bol evidovaný v osobitných sirotských zápisniciach.

BÖSZ (BOESZ, BOESZE, BESZ)

Rodina Bösz patrila k významným katolíckym rodinám, ktorá sa na územie Popradu prisťahovala niekedy na začiatku 20. rokov 18. storočia. Adam František Bösz st. a následne jeho syn Adam František Bösz ml. zastávali v Poprade úrad mestského richtára po viac než dve desaťročia. Napriek nespornému významu tejto rodiny, zostáva jej pôvod viac menej neznámy. Najstaršiu zmienku o Adamovi Františkovi st. nachádzame pri sobáši s vdovou Dorotou Lorentzovou, ktorý sa konal 7. apríla 1722 v Mlynici.⁹ Dorota mala z predošlého manželstva dcéru Alžbetu, ktorú Adam František st. prijal za vlastnú. Z ich troch spoločných detí sa dospelosti dožil iba syn Adam František (* 1723). V čase jeho narodenia nevlastnil Adam František st. na území Popradu ešte žiadnu nehnuteľnosť. K jej kúpe pristúpil až v priebehu jesene 1727, keď kúpil od Tobiasa Stacha dom v hodnote 300 zlatých. Podľa kúpno-predajnej zmluvy uzavretej 14. septembra 1727 pred mestskou radou sa predávajúcemu zaviazal zaplatiť do najbližšieho sviatku svätého Michala (29. september) sumu 200 zlatých, zvyšok mu mal kupujúci uhradiť v desaťročnom splátkovom kalendári, vždy po 10 zlatých k sviat-

6 Kurtyka, Janusz: Starostwo spiskie (1412–1769/70). In: Gładkiewicz, Ryszard – Homza, Martin (edd.): *Terra Scepusiensis*. Stav bádania o dejinách Spiša. Levoča – Wrocław 2003, s. 487–532. K spišským starostom pozri: Kollárová, Zuzana: Spišskí starostovia. In: Bukowski, Waldemar – Jurek, Tomasz (edd.): *Narodziny Rzeczypospolitej. Studia z dziejów średniowiecza i czasów wczesnonowożytnych* 2. Kraków 2012, s. 787–802.

7 Bartl, Július: Vývoj mestskej samosprávy vo vzťahu k ekonomike miest. *Historický časopis SAV* 21, 1973, č. 4, s. 595–596.

8 Štátny archív v Prešove (ďalej ŠA PO), pracovisko Archív Poprad (ďalej pA PP), Magistrát mesta Poprad (ďalej MMP), Kniha č. 4 („*Sirotský protokol*“).

9 ŠA PO, špecializované pracovisko Spišský archív v Levoči (ďalej SA LE), Zbierka cirkevných matrik zo Spiša (ďalej ZCM), r. k. Mlynica sobášení 1688–1843, inv. č. 448, s. 10.

ku svätého Michala.¹⁰ Podľa zmluvy k domu prislúchal jeden ročiak, teľa, pivné zariadenie, záhrada a pole. Už v roku 1732 sa Adamovi Františkovi st. podarilo obsadiť miesto v mestskej rade. Následne v rokoch 1733–1734 a 1742–1756 pôsobil v Poprade ako richtár. Získané funkcie mu priniesli nielen nový obnos finančných prostriedkov, ale hlavne významné spoločenské postavenie, ktoré sa po jeho smrti vo veku 85 rokov prejavilo napríklad v tom, že bol pochovaný priamo v Kostole svätého Egídia.¹¹

Jeho syn Adam František Bösz ml. zrejme v mladosti navštevoval miestnu ľudovú školu. Podľa prameňov ovládal nemecký a slovenský jazyk.¹² Dňa 28. októbra 1755 sa oženil s Evou Katarínou, dcérou spiškosobotského richtára a krajčira Andreja Hausera a jeho manželky Žofie Javorskej.¹³ Po takmer roku od sobáša sa Adam František ml. vzhľadom na prebiehajúce tehotenstvo svojej manželky rozhodol odkúpiť rodičovský dom v hodnote 1341 zlatých.¹⁴ Z tejto sumy však rodičom reálne vyplatil len polovicu, nakoľko sa predtým podieľal na jeho výstavbe a rozširovaní. K domu prináležali podľa zmluvy dvor, kapustnisko, dve zariadenia na výrobu piva a jedna krava. Obaja rodičia si zároveň stanovili podmienku, že budú môcť ostať bývať v zadnej izbe domu (vedľa komory) až do svojej smrti, pričom ich syn im mal prispievať na živobytie sumou 10 zlatých ročne. Otec Adam František st. si vo svojom vlastníctve ponechal len 6 akrov pôdy, ktoré mali po jeho smrti pripadnúť synovi. Iba menšie kapustnisko mala získať nevlastná dcéra Alžbeta, vyd. Bonuszová. Vážené spoločenské postavenie Adama Františka st. malo zaiste nemalý podiel aj na kariére jeho syna, ktorý v rokoch 1765–1767 a 1776–1784 zastával funkciu richtára. Okrem toho vykonával v Poprade funkciu kostolníka („*aedituus*“). Podľa súpisu obyvateľov vykonaného v roku 1773 vlastnil Adam František ml. dovedna 8 kráv a 8 ošípaných. Jeho ročná daň vo výške 38 zlatých a 46 ½ grajciara bola jednou z najvyšších v meste.¹⁵

Rodinný život Adama Františka ml. však už tak šťastný nebol. Jeho manželka Eva Katarína zomrela v roku 1771 na následky náročného pôrodu.¹⁶ Adama Františka to zrejme hlboko zasiahlo, pretože sa po jej smrti už viackrát neoženil. Z ich šiestich detí sa dospelosti dožili iba dcéry Eva Dorota (* 1757) a Žofia Katarína (* 1760). Neznáme pohnútky, možno práve zmieňované tragédie v rodine, dnes môžeme už iba hádať, primäli Adama Františka Bösza, aby si dobrovoľne siahol na život. Jeho mŕtve telo bolo nájdené 2. júla 1784 pri vstupe do lesa.¹⁷

10 ŠA PO, pA PP, MMP, Kniha č. 3 („*Mestský protokol*“), s. 127.

11 ŠA PO, SA LE, ZCM, r. k. Poprad zomretí 1760–1843, inv. č. 1030, s. 9.

12 ŠA PO, pA PP, MMP, Kniha č. 6 („*Protokol skutkov mešťanov*“), s. 127–129.

13 ŠA PO, SA LE, ZCM, r. k. Spišská Sobota sobášení 1755–1839, inv. č. 724, s. 1.

14 ŠA PO, pA PP, MMP, Kniha č. 3.

15 Magyar Nemzeti Levéltár (ďalej MNL), Országos Levéltár (ďalej OL), Urbaria et conscriptiones, E 156a, Fasc. 121, No. 036.

16 ŠA PO, SA LE, ZCM, r. k. Poprad zomretí 1760–1843, inv. č. 1030, s. 18.

17 Tamže, s. 35.

Obr. č. 2 Portrét popradského papiernika, inšpektora ev. a. v. cirkvi a richtára Samuela Ciesera st. (*Podtatranské múzeum v Poprade*)

Vzhľadom k tomu že po sebe nezanechal mužského potomka, vymrela rodina Adama Františka Bösza po meči.

Staršia dcéra Eva Dorota sa stala manželkou rektora popradskej školy Andreja Brauna, ktorý bol synom matejovského rektora Mateja Jozefa Brauna a Žofie Alžbety, rod. Lerchovej. Do spoločného manželstva vstúpili 18. januára 1774 v Poprade. Meštianske právo sa podarilo Andrejovi Braunovi získať 17. marca 1786. Mladšia dcéra Žofia Katarína sa vydala za Ignáca Lercha, syna medikováča Gašpara Antona Lercha a Anny Žuzany zo Spišskej Soboty. Ich svadba sa konala 1. novembra 1778 v Poprade. Po sobáší zostal Ignác Lerch pôsobiť v Poprade ako medikováč. Za popradskeho meštana bol prijatý 18. júna 1779. Potom ako v roku 1794 náhle ovdovel, sa rozhodol oženiť s Magdalénou Šustrikovou z Liptova. Podľa zvyklosti však bol najskôr povinný sa vysporiadať so svojimi neplnoletými deťmi Johanou (15-ročná), Karolínou (13-ročná), Jozefom (9-ročný) a Juliánou (7-ročná). Pozostalostný súpis vykonal 13. mája 1796 sirotníci Juraj Freitag a Pavol Maleter. Spolu s manželom vlastnila zosnulá Žofia Katarína dom č. 21 nachádzajúci sa medzi domami Žuzany Schwabovej (vdovy po Michalovi Weberovi) a Pavla Lányiho.¹⁸ Ohodnotený bol na 900 zlatých. Vlastnili tu dve kone, dve kravy, päť býčkov a štyri ošípané. Okrem toho zanechala svojim deťom v hotovosti 735 zlatých. Z ďalšieho hnutelného majetku sa v súpise spomínali: jedna spájacia lemovka, osemnásť perlových náhrdelníkov, desať párov strieborných podpätkov, deväť orientálnych kravát, jedna almara, dve obyčajné debny s oblečením, jeden voz, jeden pluh, jeden konský postroj, jedenásť cínových tanierov, päť kusov strieborných jedálenských lyžíc, dva pekáče, jeden pohárik, tri železné lopaty, štyri motyky, jedny železné hrable, dve medené kotlíky a dve medené kávové kanvice.

CZIESER (CZISER, ZIESER)

Rodina Czieserovcov patrila k známym výrobcom papiera. Podľa pamäti dobšinského lekára Jána Cziesera z roku 1833 pochádzala jeho rodina z územia Vratislavskej diecézy.¹⁹ Pramene, z ktorých čerpal, nám nie sú známe. Je pravdepodobné, že pri ich písaní vychádzal z rodinného tradovania, ktoré sa však z generácie na generáciu mohlo skresliť. Spoľahlivo vieme pôvod rodiny doložiť v obci Hniezdne, kam sa prisťahovala približne v polovici 17. storočia.

Zakladateľ a prvý majiteľ popradskej papierne Jakub Czieser st. bol obyvateľom neďalekého mestečka Veľká.²⁰ Rodina tu bola etablovaná už dlhšie. V rokoch 1686–1721 bol veľčianskym papiernikom napríklad Ján Czieser. Jakubov

18 ŠA PO, pA PP, MMP, Kniha č. 4, s. 418.

19 Tamže, Severoslovenské celulózky a papierne, n. p. v Ružomberku, výrobnia Poprad 1692–1962 (ďalej SSCP), inv. č. 164, kart. 17.

20 ŠA PO, pA PP, Mestečko Veľká, Kniha č. 1 („Mestský protokol“).

brat Benjamín Czierer tu dokonca na prelome 17. a 18. storočia zastával funkciu mestského richtára. Za účelom vybudovania papierne uzavrel Jakub Czierer 8. júna 1692 s popradskou mestskou radou zmluvu o kúpe pozemku na ohybe rieky Poprad.²¹ Mestskej rade sa za ňu zaviazal každoročne zaplatiť koncesionársky poplatok vo výške štyroch dukátov vždy so splatnosťou k sviatku svätého Jána. Prvý takýto poplatok mal byť uhradený už na budúci rok po začatí papierenskej výroby. Mesto v zmluve ešte od Jakuba Czierera žiadalo, aby do mŕtveho ramena rieky, kam si Popradčania chodili močiť konope, vždy dodával toľko vody, koľko bude treba. Na druhej strane sa mesto zaviazalo, že sa postará o to, aby tu mohol nerušene vykonávať svoje remeslo. Pod hrozbou peňažného trestu bolo zakázané úmyselné znečisťovanie rieky, ktoré by znehodnocovalo jeho výrobky. Súčasne získal povolenie na chov troch kusov dobytky. Papierne začala oficiálne svoju výrobu v roku 1693.²² Zrejme práve v tom čase sa Jakub Czierer presťahoval so svojou rodinou do Popradu. V roku 1708 bol dokonca zvolený do mestskej rady ako prísažný. Nebyť jeho náhlej smrti v nasledujúci rok, určite by sa jeho profesionálna kariéra vyvíjala viac než sľubným smerom. Pochovaný bol 4. decembra 1709 v Poprade.²³

Po smrti Jakuba Czierera st. sa novou majiteľkou papierne stala jeho manželka Alžbeta Bornayová. Vlastníctvo papierne v rukách vdovy nebolo v tom čase ničím neobvyklým, avšak výrobný proces musel zabezpečovať papiernik. V tomto prípade sa ním stal jej prostredný syn Jakub (* 1686), ktorý mal v čase otcovej smrti 21 rokov. Pribúdajúci vek a zhoršujúce zdravie primäl Alžbetu odovzdať v roku 1725 papierne plne do rúk jej syna, ktorý ju podľa vlastných slov pomohol vybudovať.²⁴ Papierne mala v tom období hodnotu 822 uhorských zlatých a visela na nej dlžoba vo výške 342 uhorských zlatých. Okrem papierne a dedičstva po otcovi, ktoré predstavovalo 80 uhorských zlatých, bol nový majiteľ povinný sa vyrovnáť aj s ostatnými súrodencami. Po finančnej stránke mali Ján, Zuzana, Samuel, Eva a Margaréta získať 88 uhorských zlatých. Vyplatení však mali byť postupne, počnúc najstarším až po najmladšieho. Jednotlivé sumy vyplatil Jakub Czierer po smrti matky v nasledovnom harmonograme: dňa 5. novembra 1737 Jakubovi Lánymu, manželovi Evy Cziererovej, dňa 10. apríla 1738 Samuelovi Cziererovi, dňa 19. januára 1740 Martinovi Dirhanovi, manželovi Zuzany Cziererovej a dňa 22. februára 1740 Jánovi Lánymu, manželovi Margaréty Cziererovej. S takýmto javom pri odovzdávaní papierne medzi otcom (v tomto prípade matkou) a synom sa stretávame pomerne často a bol to zrejme tiež jeden z dôvodov, prečo si Cziererovci dokázali udržať predmetnú popradskú papierne až do roku 1898, keď ju odkúpil rakúsky podnikateľ Viliam Hamburger. Záver testamentu obsahoval

21 Tamže, MPP, Kniha č. 3, s. 3. Hodnoverný odpis, ktorý si nechal v roku 1850 vyhotoviť majiteľ popradskej papierne Dávid Czierer, syn Samuela Czierera mladšieho. Tamže, SSCP, sign. 1/1850.

22 K dejinám papierne pozri: Decker, Viliam: Dejiny papierní v Poprade. Martin 1956, 82 s.

23 ŠA PO, SA LE, ZCM, r. k. Poprad zomretí 1708–1760, inv. č. 1029, s. 2.

24 ŠA PO, pA PP, SSCP, sign. 1/1725.

ešte osobitné ustanovenie hovoriace, že Jakub je povinný sa až do smrti postarať o svoju matku a musí jej v papierni zabezpečiť adekvátne bývanie primerané jej postaveniu. Posledným prianím Alžbety Czieserovej bolo, aby Jakub nemenil zažívaný spôsob ručnej výroby papiera, ktorý sa naučil od svojho otca.

Okrem papierne vlastnil Jakub Czieser na území Popradu dom v hodnote 800 zlatých.²⁵ Dňa 20. apríla 1750 sa ho rozhodol predat' svojmu švagrovi Jurajovi Kleinovi, ktorý si z kúpnej ceny ponechal polovicu (400 zlatých) ako vyrovnanie dlhu, druhú polovicu vyplatil rovným dielom medzi jeho štyri deti. Podľa kúpnopredajnej zmluvy k domu prislúchalo zariadenie na výrobu piva a pálenky, kotol na umývanie, voz a pluh. Z hospodárskych zvierat sa spomínali štyri kone, dve kravy a dve ošípané.

Osobný život Jakuba Cziesera ml. sa niesol v znamení viacerých rodinných tragédií. Jeho prvá manželka Anna Mária Henschová zo Spišskej Soboty mu aj s ich spoločnou dcérou Evou Alžbetou umreli v krátkom slede za sebou v priebehu augusta 1720, keď Poprad zasiahla smrtiaca epidémia červienky („*dysenteria*“).²⁶ S druhou manželkou Margarétou Kleinovou zase dlhú dobu nedokázal splodiť mužského potomka. Celý život ho teda asi oprávnené sprevádzala obava ohľadom zaistenia mužského potomka. Okrem dcér Anny Márie, vyd. Reiszovej (* 1722), Alžbety, vyd. Lányiovej (* 1730) a Margaréty, vyd. Kochovej (* 1737) sa dospelosti dožil iba najmladší syn Samuel (* 1733).

Samuel Czieser sa vedenia papierne ujal ako devätnásťročný na základe poslednej vôle svojho otca zo 4. apríla 1752.²⁷ Hodnota papierne so všetkým jej príslušenstvom, ktoré vtedy tvorili obytný dom, budova glejárne, záhrada a kapustné pole, bola 800 uhorských zlatých. Podobne ako jeho otec, tak aj Samuel bol povinný sa finančne vysporiadať so svojimi sestrami, ktorým mal v ročných intenciách vyplatiť 200 uhorských zlatých (50 zlatých ročne). Rovnakým dielom sa malo medzi súrodencov rozdeliť takisto ďalších 200 uhorských zlatých, ktoré

Obr. č. 3 Pečať
Samuela Cziesera st.
(1766)

25 ŠA PO, pA PP, MMP, Kniha č. 3.

26 ŠA PO, SA LE, ZCM, r. k. Poprad zomretí 1708–1760, inv. č. 1029, nečísl.

27 ŠA PO, pA PP, SSCP, sign. 1/1752.

pochádzali z predaja papiera v Sedmohradsku. Popradská papiereň si počas jeho pôsobenia vybuďovala medzi ostatnými slovenskými papierňami významné postavenie, dôkazom čoho bol ten fakt, že sa tu za jeho života konalo až päť papiernických zhromaždení (1762, 1768, 1771, 1773, 1774).²⁸

Samuel Czieser bol počas svojho života ženatý celkovo dvakrát. Dňa 12. novembra 1754 sa v Spišskej Sobote oženil so Zuzanou Johannovou, ktorá pochádzala z váženej rodiny Jakuba Johanného a Kataríny Henschovej.²⁹ Do manželstva si so sebou priniesla veno v hodnote 800 zlatých. Po náhlejšom manželkinej smrti vo veku 26 rokov sa 26. júla 1765 oženil s Evou Rozáliou Reiszovou, vdovou po Matejovčanovi Jánovi Brozsovi, dcérou kežmarského evanjelického kazateľa Gregora Reisha.³⁰ Krátko po narodení ich prvej spoločnej dcéry Anny Márie (* 1766) sa Samuel Czieser rozhodol zaopatriť deti zo svojho prvého manželstva, medzi ktoré rozdelil finančnú čiastku zodpovedajúcu rodinnému venu jeho prvej manželky.³¹ Deti Anna Zuzana (* 1756), Eva Alžbeta (* 1757) a Samuel (* 1762) mali rovnako získať ďalších 400 uhorských zlatých z jeho vlastných prostriedkov. Oblečenie po ich zosnulej matke sa malo rozdeliť tiež iba medzi tieto tri deti.

Dobré životné pomery Samuela Cziessera sa odzrkadlili v kúpe viacerých nehnuteľností. V roku 1768 kúpil dom od popradského meštana Martina Lumnitzera v hodnote 300 uhorských zlatých, ktorý sa nachádzal vedľa domu Jakuba Szolkového.³² V roku 1771 kúpil ďalší dom od meštana Jakuba Seblera v hodnote 1550 zlatých. Ten sa nachádzal na vtedajšej Letnej ulici č. 124 medzi domami Andreja Šcherffela a Samuela Bretza.³³ Nevyužívaný dom sa rozhodol v roku 1779 odovzdať svojmu najstaršiemu synovi Samuelovi za 200 zlatých.³⁴ Dňa 23. júla 1790 mu predal aj papiereň, ktorej hodnota bola stanovená na 1 000 rýnskych zlatých.³⁵ Za túto sumu ju mal Samuel ml. prebrať do svojho vlastníctva, ale keďže ju nebol schopný splatiť naraz, boli mu v zmluve umožnené postupné splátky. Prvých 100 zlatých malo byť splatných na Jakuba (25. júla 1791), ďalšie roky sa už jeho splátky mali postupne navýšiť na 200 zlatých. Samuel Czieser starší si v zmluve prostredníctvom osobitnej klauzuly ešte vyhradil právo raz ročne vyrobiť 5 balíkov papiera, t. j. 50 rysov papiera. Po odchode do dôchodku pôsobil Samuel Czieser ako inšpektor evanjelickej cirkvi a mestský funkcionár. Za vrchol jeho kariéry môžeme označiť rok 1789, keď bol zvolený do funkcie popradského richtára. Pôsobil tiež ako mestský pokladník. Pozostalostný súpis po jeho smrti vykonal 18. júna 1798 popradský podrichtár Juraj Freitag, notár

28 ŠA PO, pA PP, MPP, Kniha č. 76 („*Kniha papiernikov*“).

29 ŠA PO, ŠA LE, ZCM, r. k. Spišská Sobota sobášení 1718–1755, inv. č. 723, 35.

30 Tamže, ev. a. v. Kežmarok sobášení 1763–1827, inv. č. 236, 7.

31 ŠA PO, pA PP, SSCP, sign. 1/1766.

32 Tamže, sign. 1/1768.

33 Tamže, sign. 1/1771.

34 Tamže, sign. 1/1779.

35 Tamže, sign. 1–2/1790.

Jakub Szolkovy (sused) a sirotník Jakub Maleter. Spomínali sa v ňom nasledovné položky:

Domy a hospodárske budovy	Dom č. 124 ležiaci medzi domami Jakuba Hönscha a Jakuba Scherffela (1500 zl.), dom vedľa Jakuba Szolkovoho (166 zl. 40 gr.), poľná stodola (41 zl. 40 gr.)
Hospodárske zvieratá	1 dvojročná kobyľa (20 zl.), 1 šesťročná kobyľa (45 zl.), 1 deväťročná kobyľa (18 zl.), 1 osemnásťročná kobyľa (10 zl.), 1 hnedý valach (20 zl.), 1 dvojročný valach (20 zl.), 3 kravy (25 zl.), 2 dvojročné býčky (10 zl.), 7 ošípaných (9 zl. 30 gr.)
Hnuteľný majetok	1 polozakrytá brčka (40 zl.), 1 voz (10 zl.), 1 kazeta (10 zl.), 1 pohovka (5 zl.), 4 kožené kreslá (4 zl.), 1 komoda (3 zl.), 1 šatník (3 zl.), 18 cínových tanierov, 2 cínové polievkové misy, 2 cínové pekáče (7 zl. a 48 gr.), 3 cínové kávové kanvice (3 zl.), 3 strieborné lyžice (4 zl.), 2 medené kotly (1 zl. 69 gr.), 1 nástenné hodiny (10 zl.) a 1 väčšie zrkadlo so zlatým rámom (4 zl.)

RODINA MALETER (MILLETER, MIELETER, MÜLLETER)

Najstaršie zmienky o príslušníkoch šľachtickej rodiny Maleter pochádzajú už z konca 16. storočia, keď v rokoch 1593 a 1596 pôsobil v Spišskej Novej Vsi ako richtár Ján Milleter. Nobilitačnú listinu získali v roku 1663 bratia Juraj a Gregor Milleterovci, ktorí sa vyznamenali dlhoročným pôsobením v samospráve Spišskej Novej Vsi a Provincie 13 spišských miest.³⁶ Na území Popradu sa však natrvalo usídlil až Pavol Maleter, vnuk nobilitovaného Juraja.³⁷ V rámci samosprávy mesta Poprad sa aktívne angažoval už jeho syn Pavol ml. Postupne zastával funkciu nielen člena mestskej rady (1722, 1724, 1731, 1746, 1751, 1755, 1759–1760, 1763), ale aj sirotníka (1739–1740) a mestského rečníka (1752). Funkciu richtára sa však podarilo získať až jeho synovi Jánovi Maleterovi (1771–1775).

Ján Maleter sa narodil 16. februára 1723 v Poprade. V mladosti zrejme navštevoval miestnu ľudovú školu. Podľa zachovaných prameňov ovládal iba nemecký a slovenský jazyk. Bol vyučeným krajčírskym majstrom. Z jeho rodinného života vieme, že bol dvakrát ženatý. Prvýkrát sa oženil 12. novembra 1743 s Annou Máriou, dcérou člena mestskej rady Tomáša Zimmermanna a Žofie Lányiovej.³⁸ Potom ako Ján Maleter náhle ovdovel, sa 12. februára 1747 oženil s Máriou, dcé-

36 Szluha, Márton: Szepes vármegye nemes családjai. Budapest 2013, s. 223.

37 Förster, Jenő: Nemességigazolási perek Szepes vármegye levéltárban. In: Közlemények Szepes vármegye múltjából IV. Lőcse 1912, s. 213–214.

38 ŠA PO, SA LE, ZCM, r. k. Poprad sobášení 1708–1760, inv. č. 1029, nečísl.

rou Popradčana Tomáša Glatza a Márie Kaschovej.³⁹ Podľa zachovaného súpisu obyvateľov z roku 1773 bývali spolu v dome č. 18, ležiacom medzi domami Pavla Szepischa a Pavla Bergera. Jeho hodnota bola stanovená na 250 zlatých. Ročne platil daň vo výške 24 zlatých a 59 grajciarov.⁴⁰ Ján Maleter bol pochovaný 17. apríla 1782 v Poprade.⁴¹ Majetkový súpis bol vykonaný 18. júna 1782 prostredníctvom sirotníkov Juraja Freitag a Michala Forbergera. V rámci menšieho hospodárstva vlastnil Ján Maleter krátko pred svojou smrťou 2 kravy (8 zl. 33 den.), trojročného vola (5 zl.) a 6 ošípaných (8 zl.). Z hnutelností sa spomínala poľovnícka flinta (2 zl.), bunda (10 zl.), pokladnica (1 zl.), Biblia vydaná v Leipzigu (7 zl.), ženská modlitebná knižka od Jána Quirsfelda (50 den.), starý v Bratislave spevník (40 den.) a levočský spevník (1 zl.).⁴²

Jánova jediná dcéra Zuzana (* 1748) sa stala manželkou Matejovčana Jána Reinbergera mladšieho, ktorý s ňou po sobáši ostal bývať v Poprade. Ich rodinný dom, ktorého trhová hodnota bola vyše 254 zlatých, ležal medzi domami Juraja Glaszera a Juraja Loischa.⁴³ Obaja Jánovi synovia z druhého manželstva sa rozhodli pokračovať v otcových šľapajach a vyučili sa za krajčirov. Starší Pavol (* 1751) sa po svadbe s Máriou Gotzmannovou presťahoval do Veľkej, mladší Jakub (* 1757) ostal žiť so svojou manželkou Evou Katarínou Reinerovou v Poprade.

RODINA ROXER (ROKSER, ROCHSER)

Výskyt priezviska Roxer, odvodený od nemeckého názvu spišskej obce Rakúsy („*Roks*“), bol na Spiši pomerne častý. Nositelia tohto mena sa v Poprade spomínali už v prvej tretine 17. storočia. V priebehu 18. storočia tu najväčší vplyv získala rodina farbiarskeho majstra a richtára Tobiasa Roxera. Staršia genealogická literatúra uvádza ako jeho rodičov kežmarského senátora Pavla Roxera a Zuzanu Henschovú.⁴⁴ Na základe dostupných matrik však musíme túto teóriu vyvrátiť. Tobias Roxer totiž v skutočnosti pochádzal zo Spišských Vlách a do Popradu sa presťahoval až po svojom sobáši s Evou, dcérou popradského prísazného Jána Roxera a jeho manželky Zuzany. Svadba sa konala 30. októbra 1736 v prítomnosti svedkov Martina Lániho a Tomáša Koscha.⁴⁵

Dňa 8. novembra 1745 sa Tobias dohodol so svojou svokrou Zuzanou Roxerovou na odkúpení jej domu v hodnote 900 zlatých.⁴⁶ Podľa vzájomnej dohody mal do najbližšieho sviatku svätého Pavla (29. jún) zaplatiť v rámci prvej splát-

39 ŠA PO, SA LE, ZCM, r. k. Poprad sobášení 1708–1760, inv. č. 1029, nečísl.

40 MNL, OL, Urbaria et conscriptiones, E 156a, Fasc. 121, No. 036.

41 ŠA PO, SA LE, ZCM, r. k. Poprad zomretí 1760–1843, inv. č. 1030, s. 32.

42 ŠA PO, pA PP, MMP, Kniha č. 4, s. 267–269.

43 Tamže, s. 264.

44 Szluha, M.: ref. 36, s. 329–331.

45 ŠA PO, SA Levoča, ZCM, r. k. Poprad sobášení 1708–1760, inv. č. 1029, nečísl.

46 ŠA PO, pA PP, MPP, Kniha č. 3.

ky 600 zlatých. Zvyšnú sumu jej mal následne vyplatiť v pravidelných ročných splátkach po 25 zlatých vždy k sviatku svätého Pavla. K domu prináležali tri akre pôdy, kapustnisko s lúkou a záhradou, voz, pluh a brána obťahnutá štyrmi ružami. Svokra si zároveň stanovila podmienku, že bude môcť ostať bývať v prednej izbe domu až do svojej smrti. V rámci živobytia jej mal Tobias prispievať ročne 25 zlatých. Rozsiahly majetkový základ vybudovaný v relatívne mladom veku a vzdelanie predurčovali Tobiasa Roxera na aktívne pôsobenie v mestskej samospráve. Ako jeden z mála ovládal súčasne nemecký, latinský, slovenský aj maďarský jazyk.⁴⁷ Doložiť ho vieme ako člena mestskej rady (1749, 1752, 1754, 1765–1767), rečníka (1756) a richtára (1757–1764, 1768–1770).

Jeho jediný syn Samuel Roxer sa rozhodol pokračovať v otcových šľapajach a vyučil sa za farbiara. Dňa 9. februára 1762 sa oženil s Annou Máriou Lániovou z Matejoviec, s ktorou vlastnil spoločný dom v hodnote 2200 zlatých nachádzajúci sa v rámci prvej štvrte medzi domami Michala Scherfela a Jána Strompfa. Okrem toho mu patrila ešte glejáreň, stodola a záhrada pri miestnej papierni v hodnote ďalších 200 zlatých.⁴⁸ Nebyť jeho predčasnej smrti vo veku 36 rokov (pochovaný bol 14. júla 1772 v Poprade), určite by sa Samuel po otcovom vzore angažoval v mestskej samospráve. Jeho manželka sa druhýkrát vydala 8. júla 1776 za istého Tobiasa Roxera. Podľa vtedajšej zvyklosti sa bola povinná vysporiadať so svojimi deťmi – Evou Katarínou, Samuelom, Jánom Jurajom, Annou Máriou, Annou Zuzanou a Tobiasom (narodený už ako pohrobok). Inventárny súpis vyhotovili 23. septembra 1776 sirotníci Michal Husz a Michal Forberger. Už pri jeho zbežnom pohľade je zrejmé, že Samuel Roxer patril napriek nízkemu veku k najmajetnejším Popradčanom. Podľa súpisu sa na jeho hospodárstve nachádzalo sedem koní (123 zl.), 3 voly (13 zl.), 4 kravy (40 zl.) a 10 ošípaných (18 zl.). Už na prvý pohľad zaujme rozsah jeho domácej knižnice, v ktorej sa okrem početnej nábožensko-teologickej literatúry nachádzali tiež právnické, štylistické či jazykovedné príručky, čo naznačuje, že bol zrejme absolventom vyššieho gymnaziálneho (lyceálneho) štúdia.⁴⁹

47 ŠA PO, pA PP, MMP, Kniha č. 6, s. 349.

48 Tamže, Kniha č. 4, s. 217.

49 Etmeschen bey Nicolaus Förster (48 den.), Anchora Sacra Studiosorum Litzig(48 den.), Rigaisches Gesangbuch (84 den.), Sauers Straffbuch (24 den.), Freyeri Oratorie Dietrice Institutiones Catheticae (2 zl. 24 den.), Ciceronis Epistolarum natis Saszky Geographia (2 zl. 40 den.), Latinitatis Virgilius Liber Sinonimorum (1 z. 44 den.), Tesseractus Eligentiarum (24 den.), Rivini Vesper Stunden (2 zl. 4 den.), Hellers Betrachtungen über Sonn und Fest Evengelie (2 zl. 4 den.), Breslauer Gesangbuch (2 zl. 4 den.), Lemgoer Hand Biebel (2 zl. 4 den.), Tibemanus Postill (2 zl. 4 den.), Krompholtzens Postill (2 zl. 4 den.), altes Gebethbüchlein (18 den.), Dantziger Gesangbuch (60 den.), Leibtziger Gesangbuch (1 zl. 2 den.), Leutschauer Gesangbuch (1 zl. 50 den.), 2 Schmolkische Comunionbuch (96 den.), Lemgoisches Gesangbuch (60 den.), Starkens Morgen- und Abend Andachten (3 zl. 66 den.), Breslauer Gesangbuch (2 zl. 4 den.), Schadens Briefsteller (90 den.), Strigauer Gesangbuch

Opomenúť určite nemôžeme ani detailný popis oblečenia. V súpise sa spomínajú napr. dve kožuchy bez podšívky so strieborným lemovaním.⁵⁰ Jeden z nich mal olovenú farbu, trinásť párov strieborných gombíkov a jednu striebornú mentiketu (24 zl. 65 den.). Druhý kožuch bol tmavomodrej farby rovnako s trinástimi párami strieborných gombíkov a jednou striebornou mentiketou (20 zl. 85 den.). V súpise je ďalej uvedených päť sák utkaných z holandskej látky. Jedno z nich bolo olivovozelenej farby s trinástimi párami strieborných gombíkov, hodvábnymi šnúrkami a jedným párom strieborných putiek (13 zl. 21 den.). Druhé malo olovenú farbu, hodvábné šnúrky a 17 párov strieborných gombíkov (11 zl. 20 den.). Tretie malo francúzsky modrú farbu, hodvábné šnúrky a 17 párov strieborných gombíkov (11 zl. 38 den.). Štvrté malo opäť olovenú farbu, strieborné lemovanie, osemnásť párov strieborných gombíkov, jeden pár strieborných putiek a 12 párov rukávových putiek (24 zl.). Posledné sako bolo tmavomodrej farby so strieborným lemovaním, sedemnástimi párami strieborných gombíkov a dvoma párami putiek (12 zl.). Ďalej sa v súpise spomína ešte päť rôznych opaskov a tri páry nohavíc. Jedny boli tmavomodré s úzkym lemovaním (1 zl. 50 den.). Druhý pár bol tmavej olovenej farby a strieborným lemovaním (2 zl.). Posledný pár nohavíc mal rovnakú farbu a hodvábné šnúrky (1 zl.). Z ďalšieho domáceho vybavenia sú v rámci súpisu uvedené napr. tieto položky:

Striebro	1 servis, 12 kusov jedálenských lyžíc, 60 párov rôzne veľkých gombíkov
Mosadz a kov	4 svietniky, 1 kávová kanvica a 1 mažiar
Meď	1 veľký varný hrniec, 1 stará pokrievka, 1 kastról s pokrievkou, 2 poľné kotly, 1 starý kotlík, 1 veľké sitko, 2 kávové kanvice a 1 kanvička
Cín	3 polievkové misy, 10 plytkých mís, 34 tanierov, 3 dezertné misky, 3 čajové kanvice, 2 svietniky a 1 servírovacia lyžička

*Obr. č. 4 Pečať Tobiasa Roxera
(1752)*

(36 den.), Prespurger Gesangbuch (60 den.), Rambachs Handbüchlein (72 den.), Hilmar Curas (90 den.). ŠA PO, pA PP, MMP, Kniha č. 4, s. 212–213.

50 Tamže, s. 212.

ZHRNUTIE

Za obzvlášť významný prínos predloženého príspevku možno považovať predovšetkým prehľadné spracovanie životopisov najvýznamnejších popradských mešťanov z 18. storočia (Bösz, Czierer, Maleter, Roxer). Vzhľadom na ich dlhoročné pôsobenie v rámci popradskej samosprávy požívali tieto osobnosti určitý status elity, čo sa prejavilo aj v ich nadobudnutom majetkovom imaní. Práve spomenuté testamenty a pozostalostné inventáre nám umožnili nahliadnuť do ich všedných domácností. Môžeme vidieť, že vrstve najmajetnejších obyvateľov záležalo na kvalitnom zariadení domácností. Mestská rada (sirotníci) postupovala pozornejšie práve pri spisovaní ich pozostalostných inventárov, než ako to bolo pri obyvateľoch zo sociálne slabších pomerov. Z uvedeného textu je zrejmé, že popradskí obyvatelia, hoci pochádzali z menšieho a nie príliš významného mestečka na úpätí Vysokých Tatier, dbali na dopĺňanie a rozširovanie svojho domáceho mobiliáru rôznymi cennými prírastkami. Z ich pohľadu išlo hlavne o vlastnú reprezentáciu a ukázanie sociálneho postavenia, keď sa napríklad na ulici ukázali s luxusnejším odevom, pohostili svojich známych a priateľov striebornou súpravou alebo sa pred nimi pochválili zaujímavým prírastkom vo svojej knižnici. Aj preto zmysel nášho v príspevku vidíme v pokuse naznačiť túto problematiku a rozbehnúť širší výskum vybavenia meštianskych novovekých domácností v širšom meradle. Inak nám dôležitá časť meštianskej kultúry zostane neznáma.

PRÍLOHA – EDÍCIA PRAMEŇA

1. [Poprad], 1725 december 17.

Testament Alžbety Czieserovej, rod. Bornayovej, vdove po zosnulom papiernickom majstrovi Jakubovi Czieserovi staršom a súčasnej majitelky popradskej papierne, v ktorom odovzdáva spomínanú popradskú papiereň v hodnote 822 uhorských zlatých svojmu prostrednému synovi Jakubovi Czieserovi mladšiemu a takisto mu určuje hlavné podmienky finančného vyrovnania s ostatnými členmi rodiny.

Im Nahmen der heyligen Dreyfaltigkeit.

Nachdeme der allerhöchste Gott mich Elisabeth Ziserin gebohrne Bornayn nach seinen allweisen Rath und Willen in daß Krank od(er) Sichbette gelegen und bey mir befunden, daß die Schmertzen von Tag zu Tag ja von stündlich zunehmen. So habe dahin trachten wollen zu vörderst meine Seele dem jenigen, der sie mir eingepflantzet, widerumb in seine treue Vaterhände zu befehlen, dem Leib (:wen(n) mich Gott mit einen seeligen Abschied wird versehen haben:) der kühlen Enden, die unser aller Mutter ist anzuvertrauen. Inzwischen aber, damit Friede Liebe und Einigkeit auch unter meinen lieben Kindern wohnen möge, habe mir gefallen lassen mein Hauß zubestellen. Welches zwar einzig u(nd) allein, in dem Papiermühlhauß einen Garten in Feldchen an d(er) Popper gelegen und wenigen Papiervorrath bestehet. Dieses alles habe in Betrachtung, daß mich mein mittlerer Sohn Jacobus nach meines seelig verstorbenen Eheherrn (und) treulich mit seiner Handarbeit versorget, daß Werk ehrlich versehen und getriben, also, daß ich in meinen Wittwenstandt, mit denen unversorgten Kindern und habenden Schulden fortbringen können, auch sonst unter die Armen gegriffen hatt, wo es die Noth ervorderte. So habe ihm solch obgemeltes Papiermühlhauß zu samt Garten und Vorrath umb fl. 822, i(st) e(s) achthundert und zweyundzwanzig ungr(ische) Gulden übergeben wollen. Und zwar dergestalt, daß nachdeme er nicht nur wie obgemeldet Schulden bezahlt hatt, sondern auch die grossen Posten, die in fl. 342 bestehen, bey gewissen Freunden, von welchen meine Kinder Nachricht haben gedämpfet. So soll ihme diese bemelte fl. 342 von der Hauptsum(m) en d(er) fl. 822 defalciret werden, die ubrigen fl. 480 sollen ratae proportionale unter meine liebe Kinder vertheilet werden. Deren ein jedes alß Johannes Susanna, Jacobus, Samuel Eva und Margaretha oder derer beyden letzteren ihre hinterlassene Kinder p(er) fl. 80, i(st) e(s) achtzig ungr(ische) Gulden haben. Nachdeme aber durch die beywesende Kinder und Freunde betrachtet worden, so hatt sich gemelter Sohn Jacobus resowiret von selbigen Vorath jeden p(er) fl. 8 zu zulegen. Werden also von bemelten Kindern und Weiselein jedes von dem Possessori fl. 88 zu gewarten und zu empfangen haben, doch nicht simul et semel, sondern nach dem Alter alß von ältesten biß zu dem jüngsten. Ubrigens

wird gemelter mein Sohn Jacobus zu samt seiner Liebsten ihre Hertzen von mir nicht werden, sondern so ferne mich der liebe Gott nach seiner Züchtigung von dieser meiner Krankheit wollte genesen lassen. Er verpflichtet und verbunden sein wirdt mich mit aller Nothwendigkeit und Unterhalt zu versorgen. Auch die Wirtschafft nicht zu ändern, sondern selbige in solchen Stande, wie sie von mir und ihm vorhero gepflogen, auch künftig biß zu meinen Absterben verbleiben und getrieben werden soll. Dieses alles habe ich vor Beamte mit wohlbedachten Richter und gesundter Vernunfft auff d(a)z Papier bringen und setzen lassen, damit es nach meinen Tod unverbrüchlich und unvervnukt steiff und vest von meinen Kindern und Erbnehmenden solle so und nicht anders gethan und gehalten werden. So geschehen im Jahr 1725 d(en) 17. Decembr(is).

Elisabetha Ziserin gebohrne
Bornayn

Coram me Gregorio Reiß
Coram me Jacobus Lany
Coram me Johann Cziser
Coram me Samuel Cziser

2. [Poprad], 1752 apríl 4.

Testament Jakuba Cziesera mladšieho, papiernického majstra a majiteľa popradskej papierne, v ktorom odovzdáva spomínanú popradskú papiereň v hodnote 800 uhorských zlatých svojmu jedinému žijúcemu synovi Samuelovi Czieserovi staršiemu a takisto mu určuje hlavné podmienky finančného vyrovnania s ostatnými členmi rodiny.

Im Nahmen der allerheiligsten hochgelobten Dreyfaltigkeit.

Nachdehme ich Jacobus Zieser baldt nach Ableben meiner vor dreyen Jahren waylandt selig verschiedenen Ehefrauen in Erwegung meines durch Gottesgnade erreichten hohen Alters mir die gänzliche Rechnung machte, daß ich die baufällige Hütten dieses vergänglichen Leibes nunmehr auch bald ablegen und meiner seeligen durch einen Gottgebe sanfft und seeligen Todt in die frohe Ewigkeit nachfolgen würde. So habe allerdiengs auch gleich im Eingang meines betrübten Wittwerstandes alle Sorg und Gedanken dahin gerichtet, wie ich nach dem ausdrücklichem Befehl Gottes bey Zeiten mein Hauß bestellen und mit meiner wenigen Verlassenschaft, weil ich noch lebe bey gesunder und vollkommener Vernunft, in beywesen ehrlicher Zeigen unter meinen Kindern gebührendt disponieren und Richtigkeit machen möchte. Als habe mich von dato keinesweges mehr entschließen können, noch wollen meinen vorgefasten Entschluß länger anstehen zulaßen, sondern vielmehr denselben zu seiner endlichen Erfüllung zubringen, damit ich so dann mich zu einen seeligen Simeonis Stündlein bereit machen. Auch dermahleinst zwischen meinen Erben allen künftigen Zank und Zwiespalt vorsichtiglich verhütten möchte. Dannenhero ich auch diesen meinen letzten und ernsten Willen hier formaliter entwerffen und durch nachgehende Puncta wohlbedächtig abfaßen laßen, wie folget:

Zu förderst, empfehle ich meine arme, aber durch christi Bluth zum ewigen Leben theuer erkauffte Seele, Gott dem him(m)lischen Vater zur seeligen Auffnahm in die frohe Ewigkeit den verblichen Körper, aber an die hinterlassenen Erben zur christlichen Leichenbestattung.

Andertens, so will ich auch hiemit absolute verordnet und verschaffet haben, daß mein Sohn Samuel Zieser in Betrachtung seiner bißherigen mir allweg erwiesenen kindlichen Liebe und Treue, deßen ich mich zu Ihm [.....] biß an mein Ende sicherlich versehen, nach meinen Gottgebe seeligen Absterben die Papiermühle, auch alle dem, was darinnen Erdnagel und Mauerfest ist nebst den Garten und LeimHauß als Possessori legitime vor 800 rh. fl., das ist achthundert rheinische Gulden zu fallen, solle mit allen und jeden darzu gehörigen Pertinentien, wie auch in den Stökelchen einen Krautgarten darbey Ihme über dieses Verbleiben solle die lange Theil zum Voraus, wie auch von denn obgedachten 800 rheinischen fl. 200 Ungr. fl., sage zweyhundert ungrische Gulden anstatt seines Aufsatzes bekommen solle.

Drittens, soll Margaretha Zieserin von denen obigen 800 Rhn. fl. zweyhundert ungr(ische) Gulden nebst einen Ertach Aker auf dem Werth genan(n)t anstatt Brautschmuckes zum Voraus bekommen.

Vierstens, sollen die übrigen Aker unter die drey Kinder Anna Maria Reissin Elisabetha Lanin und Margaretha Zieserin zertheilet werden. Die Frucht aber am Kalchoffen solle denen beyden und versorgten Kindern zufallen.

Fünfftens, von dem in Siebenbürgen geliefferten Druckpapier, welches noch folgen solle und in 200 ungr. fl. bestehet, «soll Samuel Zieser und Margaretha Zieserin ein jedes per 16» ungr. fl. zum Voraus bekommen. Die übrigen nemlich «100» 200 Ungr. fl. sollen unter alle gleich getheilet werden.

«Sechstens, das noch in der Arbeit liegende Papier soll Samuel Zieser denn anderen dreyen Kindern 30 Ungr. fl. außzahlen.»

Letztens, soll die Außzahlung von denen überbliebenen 560 Ungr. fl. der Papiermühles jährlichen außgezahlet werden per ungr. fl. 50 und soll von dem aeltesten Erben angefangen werden, alß nemlich Anna Maria Reissin Elisabetha Lanin Samuel Zieser und Margaretha Zieserin.

Gleichwie es aber schließlichen bey diesen allen und jeden in dieser meiner testament(ischen) Constitution disponierten Puncten sein bedenken, sondern alle Veränderung haben soll, also will ich auch diesen meinen abermahligen wohlbedächtigen und letzten Willen unter wiederhohlter Empfehlung meines Geistes in die treuen Vaterhände Gottes und Wünschung alles leibl(ichen) und geistl(ichen) Seegens an meine gesamte Erben schließen, selben allhiesigen wohlweisen Stadtgerichte zu geneigter Corroborirung einreichen mit gehorsamer Bitte bey ereigneten Fall mit obrigkeitlichen hohen Authorität steiff und fest darüber zuhalten. So geschehen derer in beywesen am Ende dieses unterschriebenen Zeugen.

Poprad d(en) 4ten April 1752.

Jacobus Zieser
Coram me Tobias Roxer
Coram me Georgius Freytag
Coram me Richter v(nd) Rath